

Notitie verlenging City Deal Ruimte voor Lopen

Aanleiding

De City Deal Ruimte voor Lopen had een looptijd van 1 oktober 2020 tot 1 oktober 2024. De City Deal is de afgelopen jaren effectief geweest als buitenboordmotor van het platform Ruimte voor Lopen en heeft versnelling gebracht in agendering, beleidsvorming en kennisontwikkeling.

Het Platform en de City Deal Ruimte voor Lopen hebben in het laatste jaar van de looptijd het Nationaal Masterplan Lopen opgesteld en gelanceerd. Meer dan 60 partijen hebben zich gecommitteerd om aan de slag te gaan met de gezamenlijk gedefinieerde 30 acties uit het NML. Daarmee is voortgang van de samenwerking geborgd.

Sommige van de acties uit het Nationaal Masterplan Lopen (NML) hebben baat bij de extra (formeel geregelde) experimenteerruimte, budget en innovatiekracht die een City Deal biedt. Het geeft deelnemende organisaties ruimte om naast het staande beleid een nieuwe richting te verkennen. Als de huidige City Deal wordt verlengd wordt krijgen de acties uit het NML een extra impuls, waarbij NML-werkgroepen en City Deal partners elkaar aanvullen.

Er is draagvlak bij de ministeries en een substantiële groep gemeenten vóór de verlenging. Daarnaast zijn er twee keer Kamervragen gesteld specifiek over de verlenging van de City Deal Ruimte voor Lopen.

Opzet en inhoud

In de verlenging sluiten we aan bij de dynamiek en urgentie van nu: toekomstbestendige ontwikkeling van grote woningbouwlocaties, de mobiliteitstransitie, het opstellen van de Nota Ruimte, de beleidsontwikkeling gericht op gezonde jeugd. Dit betekent bijvoorbeeld het samenwerken met de City Deal Toekomstbestendige gebiedsontwikkeling en met het Innovatieprogramma woningbouw van het ministerie van VRO.

Dit gaat over veel beleidsvelden. Lopen is zoveel meer dan alleen een manier om te verplaatsen. Het draagt bij aan meer doelen dan alleen de mobiliteitstransitie, waaronder toegankelijkheid, gezondheid, groen, zelfredzaamheid (ouderen, kinderen en mensen met een beperking), sociale cohesie, duurzaamheid, autonomie van kinderen. En heeft een relatie met ruimtelijke en economische opgaven: woningbouw/gebiedsontwikkeling, economie, recreatie en toerisme etc.

De afgelopen jaren is gebleken dat eigenaarschap een taai vraagstuk is: met als risico dat het onderwerp van iedereen is en daardoor van niemand. In de verlenging willen we experimenten doen én vandaaruit werken aan een strategie voor inbedding.

In de City Deal onderzoeken en testen we voor verschillende schaalniveau's hoe ruimte voor lopen en de voetganger samen met andere doelstellingen bereikt kan worden, en hoe bestaande en nieuwe beleidsinstrumenten en investeringsbudgetten in samenhang kunnen worden ingezet om zo meerdere doelen tegelijk te dienen. Dat vraagt van ons dat we de scope én het netwerk verbreden, zodat ook andere werkvelden lopen/bewegen/ontmoeten en ruimte/netwerken voor de voetganger als vanzelfsprekend meenemen in hun manier van werken.

Hoe kan ruimte voor lopen en de voetganger samen met andere doelstellingen bereikt worden - voorbeelden van koppelingen per schaalniveau		
<i>Schaalniveau</i>	<i>Inhoudelijke koppelingen</i>	<i>Mogelijke verankering</i>
Regio	Groene stad-land verbindingen; investeringen in recreatie en natuur, mobiliteitstransitie, OV, combinatie met (door)fietsroutes, sportlandschap (welzijn/gezondheid), ruimtelijke visies en regionale ontwikkeling.	Ruimtelijke visies, provinciale begroting, aanpak Vervoersregio's, Handreikingen Mooi Nederland, BO MIRT.
Stad/Gemeente	Ruimte, mobiliteit, gezondheid, ruimteverdeling tussen modaliteiten, koppeling met ruimte voor groen en klimaatadaptatie, ruimte om te ontmoeten, ruimte om te spelen, sporten en bewegen.	Ruimtelijke strategie, Omgevingsvisie mobiliteitsplannen, gemeentebegroting, GALA
Nieuwe gebieds-ontwikkelingen	Duurzame mobiliteit & groen, aansluiting op bestaande stad (incl. slechten van barrières) en plekken om te sporten, ontspannen en recreëren.	Integrale Programma's van Eisen, anterieure overeenkomsten (met ontwikkelaars), businesscase gebiedsontwikkeling, investeringsimpulsen , grexwet
Bestaande wijken	groen en klimaatadaptatie, energie infrastructuur, ruimte voor sporten, spelen en bewegen, aansluiting bij opgaven vanuit Maatschappelijke Ontwikkeling en Gezondheid (oa. eenzaamheid, zelfredzaamheid, toegankelijkheid, gezondheid).	Gekoppelde budgetten voor beheer, integrale herinrichting openbare ruimte Aanpassen organisatie (integrale beheerplanning – zie City Deal Openbare Ruimte)
Herinrichting van straten	Groen, energietransitie, klimaatadaptatie, riolering, klimaatadaptatie (aanleg en beheer).	Verankering in Ontwerpwijzer, financiering openbare ruimte, groen

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de provincie¹ een belangrijke speler is om ruimte te creëren voor lopen, maar dat die rol niet altijd herkend wordt. We zetten dus expliciet in op de rol van de provincie. Bijvoorbeeld bij de vertaling van STOMP naar de praktijk voor provincie en gemeente, zoals uitdagingen m.b.t. het toegankelijk maken van bushaltes aan provinciale wegen en de looproutes naar de haltes.

Het doel is om via analyse en experimenten grip op het hele “systeem” te krijgen en te komen tot concrete veranderingsvoorstellen.

We sluiten daarbij aan op acties uit het Nationaal Masterplan, zonder ons daartoe te beperken. De volgende acties uit het Nationaal Masterplan Lopen vragen om experimenten en innovaties:

- Vergroten van eigenaarschap en samenwerking rond lopen door bestuur en politiek (actie 3)
- Onderzoeken hoe investeringen in lopen en voetgangersinfrastructuur te bekostigen en hoe dat tussen partijen en overheidslagen te organiseren (actie 12)
- Realiseren en in stand houden van obstakelvrije ruimte op voetpaden (actie 17)
- Beweegvriendelijke schoolomgeving (actie 20)
- Kennis ontwikkelen en verspreiden over veilig en snel oversteken (actie 24)
- Integrerende aanpak OV en lopen (actie 25)
- Handreiking gebiedsontwikkeling (actie 27)
- Delen best practises conflicterende ruimteclaims (actie 30)

Aanpak

- Experimenten en pilots met het hele systeem in beeld (zie aanzet in tabel hiervoor); vanuit elk schaalniveau kijken naar de noodzakelijke veranderingen in de andere schaalniveaus. Vanuit dat schaalniveau terugkoppelen naar het hele systeem. Elke experimenteergroep levert voorstellen voor de systeemverandering
- Inbrengen concrete lopende projecten of trajecten (herinrichting straat, gebiedsontwikkeling, regionale ruimtelijke strategie)
- Experimenten waar mogelijk toevoegen op lopende trajecten, waaronder gebiedsontwikkelingen.

Op dit moment lijken de meest kansrijke experimenten en pilots/ mogelijke experimenteergroepen. De definitieve deelnemers bepalen samen welke experimenteergroepen zullen starten.

- schakelen door de schalen bij gebiedsontwikkeling volgens het STOMP-principe;
- aansturing lopen & OV vanuit provincies en vervoersregio's
- loopvriendelijke gebiedsontwikkeling, woningbouw (al dan niet in stationsomgeving) nieuwe uitleglocaties
- Herinrichten op wijkniveau

¹ Onder provincies worden ook de regionale samenwerkingsorganen gerekend.

- Inrichten schoolstraten naar voorbeeld van Parijs
- Herinrichting & ruimteverdeling op straatniveau
- Fysieke experimenten m.b.t. oversteken (bijvoorbeeld op provinciale wegen naar OV)

Hoe verhoudt het NML zich tot de City Deal? Een voorbeeld: in de NML-werkgroep werken partijen een handreiking voor een bepaald onderwerp uit op basis van de aanwezige kennis. In City Deal-verband start een aantal gemeenten een proeftuin waarin input wordt gegenereerd voor de handreiking en waar de handreiking wordt toegepast en lessen worden opgedaan om de handreiking later in de NML-werkgroep aan te (laten) scherpen. De City Deal fungeert voor die acties als een buitenboordmotor.

Voorbeelden van overwegingen van de verschillende partijen

I&W: mobiliteit en de voetganger, bijvoorbeeld met de STOMP principes, veiligheid

VWS: bijdrage van lopen aan beweegvriendelijke gezonde leefomgeving, preventie van ziekte, beweegarmoede jeugd, experimenteren met schoolstraten,

VRO: lopen in de Nota Ruimte, innovatieprogramma woningbouw

BZK: borging kennis van de City Deal Ruimte voor Lopen

Gemeente Rotterdam: Gebiedsontwikkeling en met name schoolstraten daarbinnen is heel interessant voor ons. En we doen gegarandeerd mee met de verlenging.

Gemeente Nijmegen: Gebiedsontwikkeling en schoolomgeving van belang vanwege de inbreiding. En ook de rol van de provincie is voor ons heel interessant omdat we in de praktijk er tegenaan lopen hoe moeilijk het is om bijvoorbeeld een bushalte langs de provinciale weg te verplaatsen en bereikbaar en toegankelijk te maken.

Gemeente Den Haag: lopen in gebiedsontwikkeling, voetgangersbeleid, vertaalslag naar beheer (bijvoorbeeld het uitwerken van het STOMP principe naar de regeling van verkeerslichten)

Gemeente Zwolle: we beginnen nu net met een netwerkkaart en zijn ook zoekende naar de vertaling van STOMP naar de praktijk. En dat geldt ook voor de schoolstraten en daar zit nu de meeste energie en interesse merk ik. En bij de gebiedsontwikkeling liggen veel kansen.

Gemeente Arnhem. Loopvriendelijke gebiedsontwikkeling is het meest interessant voor Arnhem. Daarnaast zijn we volop bezig met het verbeteren van de oversteekbaarheid van nu nog 50km weg die 30 km gaan worden. En ook een gevleugeld zebrapad kan interessant zijn en is ook spannend, dus dat leent zich goed voor een experiment.

Provincie Overijssel: het inzichtelijk maken van de (mogelijke) rol van de provincie

Provincie Groningen: samenwerking tussen gemeente en provincie verbeteren en we zouden dit kunnen benaderen als een experiment waarvan we met elkaar kunnen leren, bijvoorbeeld door verslaglegging van de overleggen en obstakels in de praktijk waar we tegen aanlopen.

Beweegalliantie: wij vinden het interessant om bewonersinitiatieven een podium te geven en we willen graag meer aandacht voor het perspectief van een peuter (59cm hoog) en hoe die de wereld ziet en ervaart. Dat vraagt zonder twijfel om meer ruimte voor lopen. Tevens het perspectief van iemand van 80+.

Afspraken over verlenging

- Vast te leggen via een addendum bij de huidige dealtekst (zie bijlage)
- Data, financiering, evaluatiemomenten, doel 20 maart 2027 borging/opschaling
- Bijdragen in kind en geld:
 - Alle partijen: twee dagen per maand inzetDaarnaast:
 - gemeenten, provincies, 10.000 euro per jaar;
 - de departementen dragen ieder € 50.000,- per jaar bij voor de procesmatige begeleiding en ondersteuning van de CD als onderdeel van het Platform Ruimte voor Lopen.
 - andere kapitaalkrachtige partners dragen ofwel 10.000 euro bij, ofwel inkind bijvoorbeeld door het trekken van experimenten;

Partijen

In het addendum bij de City Deal wordt opgenomen: welke partijen gaan door, welke partijen stoppen en welke partijen zijn nieuw.

Proces en (beoogd) tijdspad verlenging

- informeren en werven provincies (aftrap heeft plaatsgevonden bij provincie overleg 21 januari)
- werven nieuwe deelnemers (doorlopend)
- werven programmaleider vanuit het netwerk NML op detacheringsbasis. Beoogd programmaleider is inmiddels bekend: Karen van der Spek, programma coördinator Rotterdam Loopt! en afgelopen jaren actief deelnemer en kernteamlid van de City Deal
- aftrap/ lancering verlenging op NML-dag 20 maart 2025 (NB dit is niet de deadline voor bijtekenen voor alle partners. Deze datum is nader te bepalen, in overleg met belangstellenden)
- publicatie in Staatscourant

Governance

Programmaleider, programmasecretaris en ambtelijke kerngroep van koplopers

Taken programmaleider:

- gezicht en aanspreekpunt CD;
- dagelijkse programmaleiding;
- samen met dealmaker Agenda Stad verantwoordelijk voor het goed verlopen, kennis delen en opschalen van de City Deal naar Nationaal Masterplan Lopen
- zorgen voor verbindingen tussen partijen, zowel binnen als buiten de dealpartijen;
- opstellen werkplan, communicatieplan, begroting, uitwisseling, tussen- en eindevaluatie voor twee jaar die worden vastgesteld in de kerngroep.

Addendum op de City Deal 'Ruimte voor Lopen' betreffende de voortzetting van de City Deal

Overwegende:

1 Aanleiding

1.1 De looptijd van de City Deal 'Ruimte voor Lopen' is, conform de Dealtekst (gepubliceerd in de Staatscourant 2021, 4664) geëindigd op 1 oktober 2024.

1.2 Zoals genoemd in de Dealtekst zijn Partijen in overleg getreden over de voortzetting van de City Deal.

1.3 Gezien het voortdurende belang en de maatschappelijke urgentie om ruimte voor lopen te creëren en te borgen is besloten de City Deal Ruimte voor Lopen te verlengen met een tweede tranche.

1.4 Hiertoe is door de programmaleider een aantal groepsgesprekken georganiseerd met verschillende partners.

1.5 Een substantieel aantal Partijen heeft aangegeven de City Deal te willen voortzetten, deze Partijen staan genoemd in artikel 2.1 van dit Addendum.

1.6 Een aantal Partijen heeft aangegeven de samenwerking te willen stoppen, zij staan genoemd in artikel 2.3 van dit Addendum.

1.7 Daarnaast heeft een aantal nieuwe Partijen aangegeven toe te willen treden tot de City Deal 'Ruimte voor Lopen'. Deze zijn genoemd in artikel 2.4.

2 Partijen

2.1 De volgende Partijen hebben aangegeven de City Deal te willen voortzetten:

Het Rijk

- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De Provincies

- Provincie
- ...

De Gemeenten

- Gemeente Rotterdam
- Gemeente Nijmegen
- Gemeente Tilburg

- Etc (niet volledig)

Kennisinstellingen

- CROW
- Etc (niet volledig)

De Bedrijven

- Goudappel
- Etc (niet volledig)

Maatschappelijke partijen

- Wandelnet
- de Beweegalliantie
- Etc (niet volledig)

2.2 De bij artikel 2.1 genoemde Partijen ondertekenen dit Addendum en bevestigen daarmee hun voortzetting van deelname aan de City Deal 'Ruimte voor Lopen'. Ze gaan daarmee akkoord met de verplichtingen die voortkomen uit de dealtekst van de City Deal 'Ruimte voor Lopen', tenzij anders afgesproken in dit Addendum.

2.3 De volgende Partijen hebben aangegeven de City Deal niet te willen voortzetten. Zij nemen dus niet nader deel aan de City Deal 'Ruimte voor Lopen'

-
-

2.4 De volgende Partijen hebben aangegeven per [datum] toe te willen treden als nieuwe partij tot de City Deal 'Ruimte voor Lopen'

- Gemeente
- Bedrijven

2.5 De bij artikel 2.4 genoemde Partijen ondertekenen dit Addendum en bevestigen daarmee hun toetreding tot de City Deal 'Ruimte voor Lopen'. Ze gaan daarmee akkoord met de verplichtingen die voortkomen uit de dealtekst van de City Deal 'Ruimte voor Lopen', tenzij anders afgesproken in dit Addendum.

Komen overeen:

3 Verlenging

3.1 De City Deal Ruimte voor Lopen wordt verlengd met een periode van 2 jaar. Deze periode loopt van 20 maart 2025 – 20 maart 2027

3.2 Voor de nieuwe Partijen, genoemd in artikel 2.4, start deelname aan de City Deal per 20 maart 2025 en geldt de looptijd zoals beschreven in artikel 3.1.

3.3. Alle bepalingen en afspraken zoals vastgelegd in de oorspronkelijke Dealtekst blijven van kracht voor de Partijen, tenzij anders overeengekomen in dit addendum.

4. In deze tweede tranche worden drie hoofdlijnen gevolgd, namelijk:

4.1 Voortzetten van de "systeemanalyse" rondom lopen en het ontwikkelen van verandervoorstellen.

4.2 In gang zetten van experimenten op verschillende schaalniveaus: nationaal, regio, wijk/gebied, straat. Dit kan gaan om experimenten in beleid, planvorming, (her)inrichting en beheer.

4.3 Zorgen voor consolideren; borgen van de activiteiten van deze City Deal na afronding.

5 Geen overige wijzigingen

5.1 Er worden, naast de wijzigingen in deelnemers, zoals vermeld in artikel 2 en looptijd zoals vermeld bij artikel 3 van dit Addendum, geen wijzigingen doorgevoerd in de Dealtekst van de City Deal 'Ruimte voor Lopen'

5.2 De financiering van de City Deal wijzigt niet. De financiële bijdrage van partners en afhandeling daarvan blijft zoals vermeld in de Dealtekst van de City Deal 'Ruimte voor Lopen', met dien verstande dat de verlenging geldt voor twee jaren en daarmee twee maal een bijdrage vraagt.

6 Openbaarmaking

Dit Addendum op de City Deal 'Ruimte voor Lopen' zal openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant.